

PRO SILVA ALAPELVEK

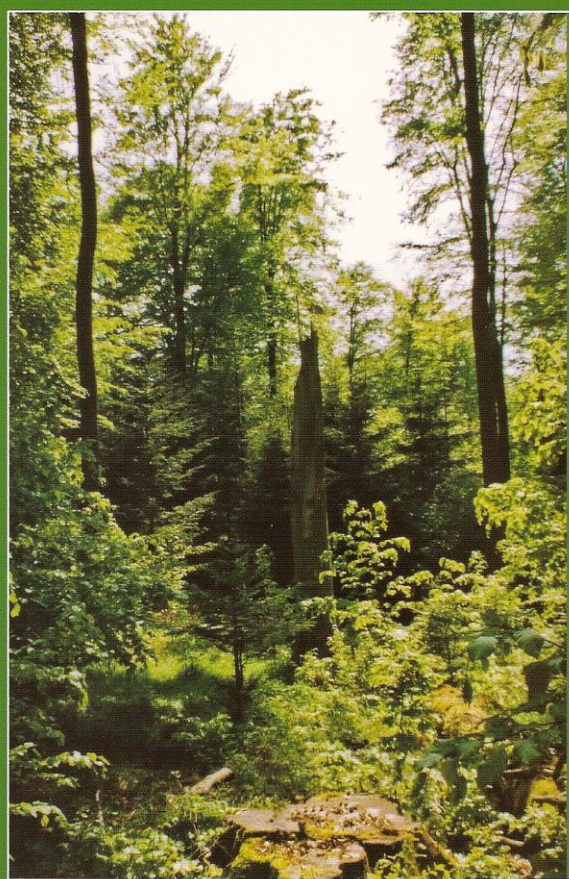
Pro Silva Europa Elnöksége
2012

ASSOCIATION OF EUROPEAN
FORESTERS PRACTISING
MANAGEMENT WHICH FOLLOWS
NATURAL PROCESSES

UNION EUROPÉENNE DES
FORESTIERS AUX CONCEPTIONS
DE GESTION PROCHE DE LA
NATURE

PRO SILVA PRINCIPLES

English - Français - Deutsch

Öreg (181 éves) bükk erdő átalakulóban szálaló erdővé, természetes úton kiegészülve 1-18 éves lucfenyővel, Douglasz-fenyővel és juharral.
Photo: Hermann Wobst

1. BEVEZETÉS

A PRO SILVA olyan európai erdészek szövetsége, akik vallják és hirdetik, hogy az erdőgazdálkodást a természetes erdőkben működő folyamatokra kell alapozni. A PRO SILVA-t 1989-ben Szlovéniában alapították.

A következőkben a PRO SILVA egy olyan stratégiát vázol fel, amely holisztikusan közelíti meg a fenntarthatóság kérdését, érintve a jelenlegi erdőgazdálkodás összes alapvető fontosságú kérdéskörét. Ezek az erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók egységes elkötelezettségét feltételezik az alábbi kérdésekben: a felelősségteljes erdőgazdálkodás és erdőhasználat alapelvei; a biodiverzitás fenntartása; a természeti körülményekhez igazodó emberi beavatkozások, különös tekintettel az ökológiailag fenntartható energia-felhasználásra; az idegenhonos fajok alkalmazása, illetve az erdők ökológiai/tájképi szerepe.

Ezek révén csökkenthetők az ökológiai és gazdasági kockázatok. A fenti alapelveket a PRO SILVA mintaerdeinek hálózata alapozza meg és demonstrálja Európa-szerte.

A PRO SILVA hiszi és vallja, hogy a váltás a jelenlegi uniformizált erdőgazdálkodásból az általa javasolt gazdálkodási módba, az állományok szinte bármely fejlődési stádiumában megkezdhető.

A különböző erdőtípusok széles körét alapul véve az erdővédelem, az erdőgazdálkodás, az erdőhasználat nagyon sok összetevőből áll a konzervációtól a felújításon át a feljavításig. Beleértve a korábbi gazdálkodás negatív hatásainak enyhítését (pl. tuskózás, erdei legeltetés, vadgazdálkodás, stb.).

A PRO SILVA az általa javasolt gazdálkodás bevezetését az alábbi módokon igyekszik támogatni:

- Információcsere a regionális munkacsoportok között;
- Minta-erdők kialakítása;
- Szakmai találkozók és tanulmányutak a minta-erdőkben;
- Együttműködés oktatási és tudományos intézményekkel, illetve egyéb érintett szervezetekkel.

Az alábbiakban ismertetendő állásfoglalások a PRO SILVA Európa vezetőtestületének hosszas vitái és eszmecseréi eredményeként kristályosodtak ki. Céljuk és küldetésük az erdők által biztosított javak növelése, optimalizálása a jelen és a jövő generációi számára.

2. A PRO SILVA ERDÉSZETI ALAPELVEI

2.1. Általános alapelvek

A PRO SILVA olyan erdőgazdálkodási stratégiát szorgalmaz, ami optimalizálja az erdők fenntartását, megőrzését és használatát oly módon, hogy az ökológiai és társadalmi-gazdasági funkciók fenntarthatóak és jövedelmezőek legyenek. A PRO SILVA által szorgalmazott megközelítés magába foglalja a piaci és nem-piaci szempontokat az erdei ökoszisztéma egészének figyelembe vétele mellett.

A fenntarthatóságot a lehető legszélesebben értelmezve, a PRO SILVA szerint az erdők az alábbi fő szolgáltatásokat nyújtják a társadalom számára:

- az ökoszisztémák megőrzése;
- a talaj és az éghajlat védelme;
- a fa és egyéb alapanyagok biztosítása;
- rekreációs szolgáltatások és kulturális szempontok.

2.2. Ökoszisztémák megőrzése

Az ökoszisztémák fenntartása alapot teremt az erdők védelmi, termelési és rekreációs funkcióinak. A társadalom bármilyen módon is kívánja hasznosítani az erdő nyújtotta javakat, az erdei ökoszisztémák vitalitása és a különböző létformák közti kölcsönös kapcsolatok alapozzák meg az erdők összes többi funkcióját. Az ökoszisztéma megőrzése, és szükség esetén helyreállítása ezért abszolút prioritást kell, hogy élvezzen.

Az ökoszisztéma funkcionális elemei:

- a növény- és állatvilág helyi és regionális diverzitása (faji diverzitás);
- genetikai diverzitás minden egyes faj a helyi populációin belül, mely az evolúciós fejlődés biztosítója; mind a faji, mind a genetikai változatosság elősegíti az éghajlati változásokhoz való alkalmazkodást;
- az ökoszisztémák helyi és regionális diverzitása (a struktúrák tér- és időbeli változatossága);
- ökológiai folyamatok működése (természetes és természeteshez közeli erdei dinamika);
- ökológiai hálózat;
- az erdők és a környezet közti ökológiai kölcsönhatások (világ-, regionális- és helyi éghajlat, illetve kölcsönhatás a környező vidékkel).

A PRO SILVA a következő fontosabb módszereket javasolja az erdei ökoszisztémák zavartalan működésének biztosítására:

- az erdőhasználat során kiemelt figyelmet kell fordítani a természetes erdők vegetációs mintázataira (fenntartás és a helyrehozatal);
- a talaj termőképességének megőrzése a folyamatos erdőborítottság és az erdei biomassza fenntartása révén (beleértve a holtfát is);
- elegyes erdők kialakítása, különös tekintettel a ritka és veszélyeztetett fajokra;
- az idegenhonos fajok alkalmazásának korlátozása olyan esetekre, amikor az gazdaságilag elengedhetetlen, és csak akkor, ha ezek az idegenhonos fajok elegyíthetők az őshonos vegetációkkal (mennyiségi és minőségi kereteket tartva);
- egyes speciális esetekben teljes egészében le kell mondani a fakitermelésről.

Az erdei ökoszisztémák megőrzésének fentebb felsorolt elemei összhangban vannak az 1992-es Rio-i konferencián született biodiverzitási nyilatkozattal.

Az erdők védelmi, termelési és rekreációs funkciói mind az ökoszisztéma megőrzésén alapulnak, és mind fontosak a társadalom számára.

2.3. Védelem

A védelmi funkció alapvető elemei:

- a természetes talajszerkezet és termőképesség védelme, illetve helyreállítása (talajvédelem);
- a természetes erdőtípusok védelme (biotóp-védelem);
- a tipikus, ritka és veszélyeztetett fajok védelme (fajvédelem);

- erózió elleni védekezés (erózióvédelem);
- vízminőség védelme (vízvédelem);
- az erdei klíma és annak környezetére gyakorolt pozitív hatásának védelme, illetve javítása (helyi és regionális klímavédelem);
- szénmegkötő kapacitás védelme és növelése (globális klímavédelem);
- a levegő-minőség fenntartása vagy javítása (levegőminőség védelem);
- zaj elleni védelem (zajvédelem);
- a tájkép vizuálisan zavaró elemeinek elrejtése (vizuális védelem).

A védelmi funkció legtöbb eleme egyben alapvető része az erdei ökoszisztémák megőrzési funkciójának is, így nem lehet őket elkülönítve kezelni.

A PRO SILVA szerint a következő szempontok elengedhetetlenek ahhoz, hogy az erdő védelmi funkcióiból származó előnyöket élvezhessük:

- egy holisztikus, a folyamatos erdőborítást magába foglaló megközelítés elfogadása;
- konkrét természet-megőrzési célok kitűzése és megvalósítása, beleértve a talaj védelmét, valamint a fakitermelés, az idegenhonos fajok, a műtrágyák alkalmazásának korlátozását és a fakitermelési, valamint a vízrendezési módszerek szabályozását;
- a védett erdőterületek regionális hálózatának kialakítása, beleértve néhány érintetlen területet is;
- specifikus stratégiák kialakítása a tényleges védelmi funkciókra, például az erózió elleni védelemre, a vízkészletek megőrzésére, a látványvédelem és a szennyezőanyagok lekötése.

2.4. Termelés

A PRO SILVA az erdei ökoszisztémák fenntarthatóságát a gazdasági fenntarthatóság alapjának tekinti. A védelmi és termelési funkció is egyaránt rendkívül fontos a társadalom szempontjából. A fenntartható folyamatos és optimális produktivitás csak akkor őrizhető meg, ha a védelmi funkció sem sérül. Ez eleve kizárja az olyan termelési módokat, amik figyelmen kívül hagyják az erdő védelmi funkciójának szempontjait.

A PRO SILVA kiáll az erdővel való gazdálkodás és az újratermelhető faanyag hasznosítása mellett.

A fenntarthatóság általános alapelveire való tekintettel a termelési funkció legfőbb elemei a következők:

- a talaj termőképességének fenntartása;
- az erdei ökoszisztémák és a fatermesztés természetességének folyamatos megőrzése;
- a természetes energia- és ásványi anyag-körforgás fenntartása.

A fenti célok elérésének érdekében a PRO SILVA a következő módszereket ajánlja:

- folyamatos erdőborítottság fenntartása a talaj termőképességének megőrzése érdekében;
- a természetes erődinamikai folyamatok teljes kihasználása;
- értéknövelés szálalással és gyérítéssel az erdő bármely fejlődési szakaszában;
- a fakészlet optimális szinten való tartása;
- törekvés a növedék és a kitermelés egyensúlyának fenntartására a lehetséges legkisebb térbeli léptékben (azaz minden erdőrészen);
- az erdő stabilitásának növelése és a termelési kockázatok csökkentése az egyes fák és facsoportok stabilizálásával, állékonyságuk növelésével;

- a nevelővágások, illetve a fakitermelések során minden egyes fa szerepére figyelmet kell fordítani;
- a tarvágások és minden egyéb olyan beavatkozás kerülése, ami az erdőre jellemző környezeti viszonyok romlását, megszűnését eredményezi;
- a fák kivágásának idejét meghatározó vágáskor alkalmazásának megszüntetése;
- a felújulást biztosító beavatkozás, erdőnevelés előtérbe helyezése a felújítással (az újulat felszabadításával) szemben;
- az erdő folyamatos felújulásának az erdőnevelés szerves részeként való kezelése.

A spontán felújulás és erdőfejlődés, a hosszú felújulási időszakkal járó mérsékelt szálankénti- vagy csoportos szálalás révén valósuljon meg, az alábbi szempontok érvényesítésével:

- a természetes újulat felhasználása;
- a természetes öngyérülés kihasználása (ritkulás és gyérülés a természetes automatizáció vagy más néven biológiai racionalizáció révén);
- a talajt és a visszamaradó állományt nem károsító kitermelési módszerek alkalmazása;
- az erdő szerkezetéhez és jellemzőihez alkalmazkodó gépek használata;
- a műtrágyák, növényvédő szerek bevitelének korlátozása a feltétlenül szükséges minimális szintre;
- az erdő eltartó képességéhez igazodó vadállomány-népeség visszaállítása.

Olyan erdőgazdálkodás folytatása, amely elsősorban az erdőnevelésen és a vágásra érett faegyedek kitermelésén alapul, s amelyet indokolatlanul nem befolyásolhat a felújításra való törekvés.

A PRO SILVA elvek szerinti gazdálkodás gazdasági előnyei az alábbi optimalizációs elveken alapulnak:

- más erdőgazdálkodási módokhoz képest nagyobb arányban eredményez nagyobb méretű, jobb minőségű és ráadásul kisebb termelési költséggel terhelt faanyagot;
- az erdőborítás kedvező hatásának, a faállomány szerkezetének, a jó növekedési feltételeknek és az anyaállomány genetikai értékének köszönhetően lezajló felújulási - és öngyérülési folyamatok (biológiai automatizmus) csökkentik az erdőművelés költségeit;
- a kedvező állomány- és koronaszervezet jelentősen csökkenti a viharkárok (és egyéb abiotikus károk) kockázatát, illetve minimalizálja a helyreállítás költségeit. Ez többek között a piaci viszonyokhoz, illetve az erdőtulajdonos egyéni igényeihez történő rugalmasabb alkalmazkodást tesz lehetővé;
- a viharkárokkal szemben kiváló ellenálló képesség, a szélsőséges események után sikeresebb természetes regenerálódást eredményez, mindezt lényegesen alacsonyabb költségek mellett.

Mindezek együttes hatása hosszabb időtávlatban területegységre vonatkoztatva is a jövedelmezőség növekedését eredményezi.

2.5. Rekreáció, szolgáltatás és kulturális szempontok

A PRO SILVA elismeri és hangsúlyozza az erdők testi és lelki egészségünkben betöltött jelentős szerepét, különösen Európa sűrűn lakott országaiban.

Az erdő rekreációs funkciójának alapvető elemei:

- az erdő alkalmas helyszínt biztosít a csendes, „természetbarát” testi és lelki

kikapcsolódáshoz;

- az emberek érzelmileg is kötődnek a természethez és az erdőkhöz (titkok erdeje, mítoszok és tündérmesék, stb.);
- az erdő kulturális hagyományaink részét képezi (mint a festmények, zene vagy versek témája).

A PRO SILVA a következő módszereket javasolja az erdő rekreációs funkciójának javításához:

- a kikapcsolódás „csendes” formái élvezzenek prioritást, például megfelelő ösvények és egyéb lehetőségek biztosításával;
- igény szerint a kikapcsolódási lehetőségek összpontosítása különleges zónákban;
- csendes zónák kialakítása az erdőkben, ahol az összes érzékszervünkkel megtapasztalhatjuk az erdőt (egy hely az elmélkedésre, álmódosításra, ahol beleolvadhatunk a természetbe);
- a különösen szép fák, ligetek és egyéb esztétikai jellegzetességek (színek, gyümölcsök, cserjék, gyógynövények, stb.) kihangsúlyozása és reklámozása;
- látványos, szép erdők létrehozása és fenntartása változatos erdőszerkezetek révén;
- emberi beavatkozástól mentes területek kialakítása ahol a természet saját maga útját járhatja;
- az erdei rétek, völgyek, sziklakibúvások, vízfolyások, kilátóhelyek, stb. megőrzése.

A PRO SILVA meggyőződése, hogy a rekreációs funkciók szinte automatikusan következnek az előzőekben vázolt gazdálkodási módokatól. Ezeken felül különleges beavatkozásokra csak egyes speciális esetekben kell sort keríteni.

Kellő figyelmet fordítva az erdők rekreációs funkcióira, azok részben ellensúlyozhatják az egyre növekvő mértékben urbanizálódó, technokrata társadalom sokszor természetellenes életkörülményeit.

3. A PRO SILVA ÉS A BIODIVERZITÁS

3.1. Általános alapelvek

A PRO SILVA egyik legfontosabb célkitűzése az erdő összes lehetséges értékének megőrzése és növelése, beleértve mind a társadalom számára nyújtott értékeket, mind pedig az erdő belső, saját értékeit is. Ennek talán leglényegesebb rész a különböző életformák és organizmusok teljes skálájának jelenléte az erdei ökoszisztémában.

Ezek a különböző organizmusok és életformák az erdő szukcessziójának különböző fázisaihoz kötődnek, beleértve az idős erdőket, a nyitott területeket, az álló- és folyóvizeteket, stb. Az adott erdei ökoszisztémában élő élőlények összessége képet ad a specifikus biodiverzitásáról, és részét képezi a globális biodiverzitásnak is.

A biodiverzitás magába foglalja a magasabb és alacsonyabb rendű növény- és állatfajokat, függetlenül attól, hogy azoknak van-e kereskedelmi értéke, illetve más haszna a társadalom számára.

A globális biodiverzitás részét képező helyi faji változatosság megőrzését, függetlenül az emberi igényektől, az erdő leglényegesebb funkciójának kell tekinteni.

A magas szintű biodiverzitás egyben az ökológia niche-k lefedettségét is jelenti, miáltal védelmet nyújt az idegenhonos, inváziós fajok ellen.

A fajgazdagság megőrzése saját belső értékein túlmenően a társadalom számára is értéket jelenthet. Az erdőből nyert faanyagon túl ugyanis számos további termék, illetve

ökoszisztéma szolgáltatás válhat piaci értéké a jövőben.

Fontos tudni továbbá, hogy a biodiverzitás megőrzése egyben az ökológiai és gazdasági kockázatok csökkentését is eredményezi.

3.2. Gazdálkodási lehetőségek

Az erdőgazdálkodók a természetes biodiverzitás megőrzése és fejlesztése érdekében a következő megközelítéseket alkalmazhatják:

- őshonos fafajok alkalmazása, melyekhez az evolúciós fejlődés során sok állat- és növényfaj alkalmazkodott;
- az erdőszerkezet változatosságának fokozása a felújítás, a nevelővágások és a fakitermelések során, melyek révén térben és időben megfelelő élőhelyek, niche-k keletkeznek az erdőben;
- lábonálló és kidőlt holtfa, odvas fák, öreg ligetek meghagyása megfelelő mennyiségben és eloszlásban;
- a speciális erdei biotópok védelme az erdőkben (lápok, sziklakibúvások, dűnék, stb.);
- a fenntarthatatlanul magas vadlétszám szabályozása – különös tekintettel a növényevő vadfajokra, amelyek nagy területeken rágják vissza az erdőt – többek között a kihalt ragadozók újbóli betelepítésével.

3.3. Stratégiák

Az erdőgazdálkodás a PRO SILVA alapelvei szerint a biodiverzitást, ezen belül pedig a faji változatosságot szolgálja.

A gazdasági tervezéssel párhuzamosan a biodiverzitás megőrzése és fenntartása az erdőgazdálkodási célkitűzések szerves részét kell, hogy képezzék. A biodiverzitás védelmét a középtávú gazdálkodási terveknek kell tartalmazni és elősegíteni.

4. A NEM ŐSHONOS ERDEI FAJOK KÉRDÉSKÖRE

4.1. Általános alapelvek

Az erdei fajok legutóbbi jégkorszak utáni migrációja következtében az kialakult vegetációs mintázatokat – amelyek az európai erdőkben a ma is létező erdős régiókat formálták – értékes természeti kincsnek kell tekinteni, meg kell őrizni, és fent kell tartani. Ezeket az erdészeti beavatkozások legfontosabb alapjának kell tekinteni.

A nem őshonos fajok (egzóták) bizonyos körülmények között kiegészíthetik az őshonos vegetációt, növelve az erdőgazdálkodás jövedelmezőségét.

Az összes olyan erdei fajt idegen fajnak kell tekinteni, amely korábban nem volt része a természetes vegetációnak, és távolabbi helyszínről telepítették be.

Az egzóta fajokat csak komoly minőségi és mennyiségi vizsgálat után lehet honosítani.

4.2. Alapvető feltételek

Érintetlen természetes erdők.

Természetes erdőkkel, illetve természetközeli faállományokkal rendelkező megfelelő fatermesztési potenciállal rendelkező területeken nincs érdemi ok idegenhonos fafajok betelepítésére

Elegendő természeti tőkével nem rendelkező erdős területek.

Európa egyes erdeiben, ahol a fafajok jégkorszak utáni migrációja nem volt sikeres, az őshonos fafajok száma alacsony és az ezekből származó haszon nem kielégítő, az éghajlati és környezeti viszonyok figyelembevételével az idegen fajok honosítása esetenként jelentékeny előnyökkel járhat.

Leromlott erdők.

Az olyan erdőkben, ahol a történelmi hatások lerontották a fafajok populációnak genetikai készletét, ahol emberi tevékenység károsította a talajt, ahol az adott körülmények között az őshonos fajokat nem tudják újra alkalmazni, ahol a természetes szukcesszió nem tud végbemenni, az egzóták alkalmazása hozzájárulhat az erdők helyreállításához.

Erdőtakarótól megfosztott területek.

Olyan területeken, ahol a korábbi erdőket teljesen kiirtották, ahol az erdei klíma már nem létezik, ahol az őshonos fajokat az adott körülmények között nem tudják újra alkalmazni, és a természetes szukcesszió nem tud végbemenni, az egzóta fajok fontos pionír szerepet tölthetnek be.

4.3. Problémák

Niche invázió.

Egyes egzóta fajok olyan ökológiai niche-ekbe települhetnek be, amelyeket az őshonos fafajok jelenleg csak gyengén használnak ki, ezáltal elnyomják az őshonos fafajokat.

A termőhely leromlása.

Egyes idegenhonos fajok leronthatják bizonyos talajok termőképességét gyengébb avarbomlásukkal, a savanyítással, vagy nem megfelelő mélységű gyökérzetük révén.

Betegség-átvitel.

Az egyes idegenhonos fajok betelepítése idegenhonos kórokozók és kártevők behurcolásának kockázatát is magában hordozza. Ez veszélyeztetheti az őshonos vegetációt is.

Kórokozók/kártevők fellépése az egzóta állományban.

Egyes egzóta fajok fokozottan szenvedhetnek az őshonos vegetációban jelen lévő kártevőktől és kórokozóktól.

Nem megfelelő ökológiai háló.

Egyes idegenhonos fajok nem illeszkednek bele az őshonos ökoszisztémába, mivel akadályozzák a természetes vegetáció kialakulását és fejlődését, illetve gyakran az őshonos állatfajok számára sem megfelelőek.

Természetes megújuló képesség hiánya.

Egyes idegenhonos fajok képtelenek, vagy csak részben képesek természetes úton felújulni, így csak folyamatos mesterséges felújítással tarthatók fenn.

4.4. A betelepítés feltételei

Az őshonos erdőstársulásoknak minden régióban olyan arányban kell jelen lennie, amely azok összes ökológiai funkcióját garantálni tudja. Azaz az idegenhonos fajok olyan mértékű bevezetését, ami ezt csökkentené, vagy akadályozná, feltétlenül kerülni kell.

A honosított faj nem lehet olyan agresszív kompetíciós képességű, hogy elnyomja, vagy kiszorítsa az őshonos fafajokat.

A honosított fajnak alkalmazkodnia kell a helyi talajhoz és klímához. Nem ronthatja a talaj minőségét, és az őshonos organizmusoknak képesnek kell lenniük avarjának lebontására.

A honosított faj nem hordozhat betegségeket, és nem okozhatja a természetes ökoszisztéma stabilitásának csökkenését.

A honosított faj nem lehet túl érzékeny a biotikus vagy abiotikus kockázatokkal szemben.

A honosított fajnak integrálódnia kell az őshonos vegetációba, anélkül, hogy az őshonos állat- és növényvilágot veszélyeztetné, illetve kiszorítaná.

A betelepített faj képes legyen természetes úton, az őshonos fajokkal együtt felújulni,

5. PRO SILVA SZERINTI ERDŐGAZDÁLKODÁS ÉS A TÁJVÉDELEM

A PRO SILVA az erdei ökoszisztémákat tartja a táj legfontosabb természetes elemének. Minthogy a PRO SILVA a táj egészét – mint a különböző ökoszisztémákból álló mozaikokat – holisztikus szemlélettel közelíti meg, az erdőgazdálkodásra vonatkozó alapelveinek alkalmazása az egész tájra jótékony hatást gyakorol.

Ez a koncepció azon a tényen alapszik, hogy régen Európa nagy részét erdők borították, amelyek az őshonos flóra és fauna életfeltételeit biztosították. Azokon a területeken, ahol az erdők már részben eltűntek, a megmaradt erdőknek kell – amennyire ez egyáltalán lehetséges – a valaha volt nagyobb erdőségek szerepét betölteni.

Az erdőgazdálkodás, erdőgondozás ezért elengedhetetlen a táj kezelése szempontjából is. Az erdő kezelésének és gondozásának záróköve az erdőnevelés. Ebben a holisztikus összefüggésben az erdőgazdálkodás széles skálája kiterjed a faegyedtől az állományig, illetve az állománytól a nagyobb termőhelyi egységekig – magát az embert is alkotóelemnek tekintve.

Az erdőgazdálkodás alapvetően magába foglalja az elérhető energia felhasználását és az energia átirányítását az ökoszisztéma azon részeibe, amelyek maximalizálják a gazdálkodás célkitűzéseit.

Egy többcélú, a PRO SILVA alapelveivel harmonizáló erdő általános értelemben szolgálja a tájvédelmet, energiát takarít meg, óvja a vízkészleteket, javítja a természetes termőképességet és erősíti a táj egészének a funkcióit.

Az ilyen erdő nagy mennyiségű biomasszát foglal magába, változatos szerkezettel, és olyan fajokkal, amik a termőhelyi adottságoknak tökéletesen megfelelnek. Ezekben az erdőkben az erdőszegélyek is kifejezett gonddal kezeltek, hogy azok megvédjék az erdő belsejét.

Az erdőknek különösen fontos szerepük van az ártereken és a hegyvidéki területeken. Minden ilyen erdő egyedi növény- és állat-társulásoknak ad otthont, és termőhely-specifikus gazdálkodást igényel.

A holisztikus megközelítés erősíteni igyekszik a fragmentált erdőfoltokat és az ezek közötti kapcsolatokat, annak érdekében, hogy természet-közeli élőhelyek hálózata alakuljon ki a megművel földek és a városi területek körül és között.

(A fordítás Csóka Ágnes munkája)

Small irregular gaps allow for the structuring of pure beech forests. Here: communal forest Gorgier, Canton Neuchâtel, Switzerland. Photo: J.-Ph. Schütz

© 2014 by the author(s). Published by Cambridge University Press on behalf of the British Ecological Society, *Journal of Ecology*, 102, 1–11

UTÓSZÓ A MAGYAR KIADÁSHOZ

„Az erdő, mint az élet általunk ismert formájának egyik nélkülözhetetlen alapfeltétele, kezdettől fogva meghatározó szerepet játszik az ember életében. A történelem előtti időkben az ember egyenrangú eleme volt az őt körülvevő természeti környezetnek, szükségleteinek kielégítése nem zavarta meg a természet rendjét, harmóniáját. A népesség szaporodása, majd a civilizációs robbanás egyre nagyobb terhet rakott a Föld erdeire. A világ egyik felén a pusztaság létért vívott küzdelemnek, a naposabb oldalán pedig az elemi szükségletek szintjét messze meghaladó fogyasztói igények kielégítésére irányuló mesterkedésnek lett célpontja, színtere, majd mára áldozata a természetes erdőknek - bolygónk zöld tüdejének - több mint 80 %-a. E globális katasztrófával fenyegető jelenség megfékezését sürgető, egyre erősödő mozgalom élére a különböző árnyalatú "zöldek" és az erdővel foglalkozó társtudományok jeles művelői álltak. Ők a megoldás legfőbb eszközeinek a hagyományos erdőgazdálkodás, kiváltképpen pedig a fakitermelés korlátozását tartották. Mivel ez az álláspont megkérdőjelezte az erdészet eddigi és jelenlegi munkájának értékét, valamint a jövőbeni tevékenységének a létjogosultságát, az erdészek defenzívába kényszerültek. Ebből a ponthelyzetből mutatott kiutat 10 évvel ezelőtt a PRO SILVA EUROPA, megfogalmazva az erdővel szemben támasztott valamennyi igényt párhuzamosan, megnyugtatóan, folyamatosan kielégítő természetközeli erdőgazdálkodás alapelveit és gazdaságosan kivitelezhető módjait.

A kezdeményezés időszerűségét és megalapozottságát bizonyítja, hogy hazánk a 26. ország, ahol - az Országos Erdészeti Egyesület keretén belül végzett alapozás után - megkezdte munkáját az európai szövetség legfiatalabb, önálló tagja, a PRO SILVA HUNGARIA közhasznú társadalmi szervezet. A viszonylag késői indulásnak nyomós történelmi, társadalmi és gazdasági okai vannak. A magyar erdészek az elsők között ismerték fel a kezdetekben, hogy szeretett szakmájuk lényege, sikereik záloga az aktuális társadalmi igények kielégítésére irányuló odaadó törekvés. Mindig megtalálták és mesterfokon gyakorolták az eléjük tűzött feladatok megoldásához vezető módszereket és eljárásokat.

Termelték a kívánt választékokat és jövedelmet - tiszteletreméltó önkorlátozással, korukat megelőzve, ragaszkodva a tartamossághoz, akkor elsőként felismerve és felvállalva a természetvédelem ügyét is.

Az eddigi kívánalmak teljesítéséhez kétségtelenül a vágásos üzemmód bizonyult a leghatékonyabbnak.

Érthető tehát, hogy az emberöltők hosszú során át okkal, sikerrel, szinte kizárólagosan alkalmazott eljárások annyira a "maguk képére" formálták erdeinket, hogy természetes állományunk mutatóba sem maradt, és olyan mértékben beágyazódtak erdészeink tudatába, hogy egyesek már nemcsak a természetközeli gazdálkodás legalább esetenkénti indokoltságát, de még a biológiai lehetőségét is kétségbe vonják.

A küszöbön álló jövő század Európája merőben új feladatokat tűz az erdészek elé. Olyan stabil, valamennyi közjóléti szolgáltatást folyamatosan nyújtó, a természeteshez a lehető legközelebb álló erdők létrehozása és fenntartása a cél, amelyekből tartamosan és gazdaságosan termelhetők ki a kor igényeinek megfelelő anyagi javak, elsősorban, természetesen, a fatermékek.

A PRO SILVA alapelveinek közreadásával és egész tevékenységével az ilyen erdők kialakításához igyekszik hozzájárulni.

A magyar erdészet – mint eddig mindig – történelmünk e sorsfordító szakaszában is bizton felismeri a helyes utat, és rangos hagyományaihoz méltóan halad majd rajta.”

Eger, 2012. március 1.

Varga Béla

PRO SILVA EUROPA, és a
PRO SILVA HUNGARIA
alapító tagja